ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston Milliy Pedagogika Universiteti

13.00.00 Pedagogika fanlari
13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03 Maxsus pedagogika
13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07 Ta'limda menejment
13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
07.00.00 Tarix fanlari
19.00.00 Psixologiya fanlari
01.00.00 Fizika-matematika fanlari
02.00.00 Kimyo fanlari
03.00.00 Biologiya fanlari
09.00.00 Falsafa fanlari
10.00.00 Filologiya fanlari
11.00.00 Geografiya fanlari

№7(1)
2026

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 196 sahifa,
1-iyul, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:
Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI
Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ
Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:
Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:
Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:
Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician
Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician
Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor
Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Shermuhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor
Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor
Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)
Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)
Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)
Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)
Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)
Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)
Mizayeva F. O. – **Doctor of Pedagogical Sciences, Professor**
Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor
Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor
Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers "Yangi O'zbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor
Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)
Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor
Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor
Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service
Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor
Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)
Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor
Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor
Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics
Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor
Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region
Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences
Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:
Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:
- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):
- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning milliy qadriyatlarga oid tasavvurlarini shakllantirishning pedagogik-psixologik mexanizmlari ... 10
Davlatnazarova Ziyodabonu Muxtor qizi

Talabalarning xulqidagi deviatsiya darajasining yuqorilab ketishiga ta'sir etuvchi ijtimoiy-psixologik omillar ... 16
Ergashev Jo'rabek Xalilovich

Zo'ravonlikka uchragan bolalarni va ularning oilalarini zo'ravonlikdan himoya qilishning normativ-huquqiy va ijtimoiy-psixologik asoslari ... 19
Ergasheva Gullolaxon Nosirjon qizi

Tinglab tushunish kompetensiyasining psixolingvistik va pedagogik asoslari ... 24
Jonbo'tayeva Maxarramxon

O'z-o'zini rivojlantirish kompetensiyasining kasbiy kompetentlik tizimidagi o'rni ... 27
Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna

Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvini ta'minlashga xizmat qiluvchi zamonaviy kompleksni rivojlantirish ... 31
Yunusov Mirsaid Xudayarovich, Istamova Sevdo Ashirqul qizi

Elektr tizimlari dinamik barqarorligini STEAM va Spiral (Regressus, Progressus) metodlari asosida o'qitish ... 35
Safarov Xoliyor Sayyid Safar o'g'li

O'quvchilarda badiiy-estetik did va dizaynerlik ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi ... 39
Norbutayeva Dilafruz Abdurasulovna

Talabalarda ijtimoiy yetuklikni rivojlantirishning psixologik mexanizmlari va uning ta'lim sifatiga ta'siri... 43
Rahimova Nazokatxon Kasimdjonovna

Model for Improving Students' Professional Competencies Based on Motivational Learning Approach ... 49
Alibekova Mahzuna

Bo'lajak tarix o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini shakllantirishning tuzilmasi va pedagogik komponentlari... 54
Djumaniyazov Farxod Ulugbekovich

Yengil atletika bilan shug'ullanuvchi 14-16 yoshli sportchi qizlarda mashg'ulotlar davomiyligi ... 59
Oralova Bibixol Husniddin qizi, G'ulomova Maftuna Sayfulla qizi

Boshlang'ich ta'limda ingliz tilini o'yinlar orqali o'rgatish... 64
Ruzmetova D. A.

Bo'lajak texnologiya fani o'qituvchisining axloqiy faoliyatini shakllantirishda pedagogik vositalarning imkoniyatlari ... 68
Saydanova Dilafruz Sadirdinovna

Xorijiy tajribalar va zamonaviy yondashuvlar asosida tyutorlar kasbiy salohiyatini rivojlantirishda malaka oshirish tizimini takomillashtirish ... 75
Ubaydullayev Zuxriddin Botirovich

Effective Classroom Activities for Developing Speaking Skills Among EFL Learners ... 79
Akhmatova Munisa Orif qizi

Xalqaro va milliy baholash dasturlarini hisobga olgan holda boshlang'ich ta'lim mazmunini yangi ta'lim trendlari bilan boyitish... 86
Gulmira Abdullayeva, Egamberganova Yorqinoy Olloberganqizi

Ijtimoiy tarmoqlarning shaxs identifikatsiyasiga ta'sirining ijtimoiy-psixologik omillari ... 90
Tojiboyeva Nodiraxon Tursunaliyevna

Analysis of the Methodology for Developing Students' Creative Thinking Competence Using Artificial Intelligence Tools Based on STEAM Educational Technologies ... 94
Tursunalieva Nazokat Tokhir qizi

Oliy ta'lim muassasalarida e-Portfolio ma'lumotlarini markazlashmagan tarzda boshqarishning afzalliklari va muammolari 102
Yusupova Dono Adambayevna, Jalolov Tursunbek Sadrriddinovich

Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining inklyuziv-tolerantlik haqidagi qarashlari tahlili 110
Amangeldiyeva Adolat Ravshanbek qizi

Maktabgacha yoshdagi bolalarni savod o'rgatishga tayyorlashning samarali shakl, metod va didaktik vositalari 115
Go'zal Qurbonova

Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda hayot xavfsizligi ko'nikmalarini shakllantirishning dolzarb pedagogik masalalari 121
Muratova Munavvar O'rol qizi

Tarkibida toponimlar mavjud maqol va matallarning lingvomadaniy xususiyatlari va ularni o'qitishning lingvodidaktik asoslari 126
Usmonova Zamira Jaxongirovna

Psixologik-pedagogik tadqiqotlarda tassavur fenomenologiyasi 130
Axmedova Shaxlo Shoxob qizi

Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi (haykaltaroshlik san'ati misolida) 133
Panayeva Maloxat Muminovna

Взаимосвязь склонности к сравнению внешности, интернет-зависимости и уровня притязаний у студентов-юношей 136
Багдасарова Диана Левоновна

Роль каракалпакской народной национальной музыки в формировании духовно-нравственных качеств учащихся 141
Зарымова Турсынай Бердибай кызы

A Review of the Literature on Stem Cells in Dentistry 145
Ruziyeva Kamola Akhtamovna

Bolalar musiqa va san'at maktablarida estrada san'atini o'qitish masalalari (gitara cholg'usi misolida) 150
Abdullayev O'tkir Sadullayevich

Talabalarda innovatsion kasbiy kompetentlikni rivojlantirish texnologiyalari 154
Avezov Davronbek Soburovich

O'zbek xalq pedagogikasi an'analarining zamonaviy ta'lim tizimidagi transformatsiyasi 158
Erkaboyeva Nigora Shermatovna

Texnika va iqtisodiyot yo'nalishidagi oliy ta'lim muassasalari talabalarida ingliz tilini mustaqil o'rganishning psixologik-pedagogik xususiyatlari 163
Mamatqodirova Gulnigor Rustamjonovna

Yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta'minlash muammolari 168
Nazarov Alisher Narimanovich

Ota-onasiz tarbiyalanayotgan o'smir o'g'il bolaning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari 171
Qodirov Jahongir Neymat o'g'li

Kutubxona muhitida talabalarning mustaqil ta'lim faoliyatini tashkil etishning innovatsion modellari 176
Qosimova Xolida Nabiyevna

Jismoniy imkoniyati cheklangan maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy harakatli o'yinlar orqali jismoniy sifatlarni rivojlantirish 179
Raxmatullayeva Durdona Fazliddin qizi

Personalized Approach to the Treatment of Generalized Periodontitis in the Prediction of Cardiovascular Complications Based on Salivary Proteomic Profiling 182
Shodiev O. U., Nazarova N. Sh., Agababyan I. R.

O'smirlarda irratsional ustanovkalar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari 187
Toshboltayeva Nodira

Роль интерактивного лингвокультурологи-ческого пространства в формировании лингвокультурной компетенции студентов национальных групп филологических направлений 191
Рустамова Ферузахон Махмуджановна

YANGI DUNYOVIY TARTIBOTNING SHAKLLANISHI JARAYONIDA SIYOSIY TARAQQIYOT BARQARORLIGI VA XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH MUAMMOLARI

Nazarov Alisher Narimanovich
O'zbekiston Respublikasi Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti
Siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot xavfsizligi va barqarorligini ta'minlash muammolari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: dunyoviy tartibot, globallashuv, xavfsizlik, taraqqiyot, terrorizm, siyosiy jarayon, iqtisodiy qarama-qarshiliklar, radikalizm, narkotrafik.

Abstract: This scientific article analyzes the problems of ensuring security and stability of political development in the process of forming a new world order.

Key words: world order, globalization, security, development, terrorism, political process, economic conflicts, radicalism, drug trafficking.

Аннотация: В данной научной статье проанализированы проблемы обеспечения безопасности и стабильности политического развития в процессе формирования нового мирового порядка.

Ключевые слова: мировой порядок, глобализация, безопасность, развитие, терроризм, политический процесс, экономические противоречия, радикализм, наркотрафик.

KIRISH

XX asrning so'nggi o'n yilliklariga kelib, insoniyat tarixida yangi davr boshlandi. Mazkur davrning siyosiy fenomeni hamda uning mustaqil davlatlar siyosiy taraqqiyotiga ta'siri bilan bog'liq omillar, muammolarni tadqiq etish tabiiy ravishda tobora dolzarb tus olib bormoqda. Zero, hozirgi dunyoga xos bo'lgan murakkab va aksariyat hollarda ziddiyatli bo'lgan vaziyatlar, tendensiyalar ko'p jihatdan insoniyat hayotining avvalgi davrlaridagi ko'rinishlaridan keskin farq qilgani holda, ba'zan mavjud ilmiy konsepsiyalar, postulatlar izohlari doirasiga sig'masdan qolmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbekiston Respublikasi Birinchi Prezidenti I.A. Karimov ta'kidlaganidek, "Bugun biz g'oyat murakkab, tahlikali va qaltis bir zamonda yashayotganimizni barchamiz yaxshi bilamiz. Hozirgi vaqtda dunyoning uzoq-yaqin turli hududlarida yuz berayotgan tashvishli voqealar, jumladan, bizning mintaqamizda, yon-atrofimizda kuchayib borayotgan xavf-xatarlar, qonli to'qnashuvlar, siyosiy va iqtisodiy qarama-qarshiliklar, terrorizm, radikalizm, narkotrafikning tobora avj olayotgani tinchlik va barqarorlikka qanday katta tahdid tug'dirayotgani haqida, o'ylaymanki, ortiqcha gapirib o'tirishning hojati yo'q" [1].

Dunyoda mamlakatlar, xalqlarning tinch va osoyishta, o'zaro ishonch asosida umr kechirishi uchun zarur bo'lgan kafolatli sharoitlarning "defitsiti" bugungi kunda har qachongidan ham keskinroq ravishda sezilib turibdi. "Bir necha yuz, hattoki ming yillar davomida inson va uning aql-zakovati jamiyat taraqqiyotining iqtisodiy, siyosiy, mafkuraviy, ilmiy-texnikaviy asoslarini yaratish bilan shug'ullanib kelmoqda. Insoniyatning ilmiy fikri sivilizatsiyalashgan sotsial taraqqiyot loyihalarini yaratishga intilish bilan doimo band. Lekin shunday bo'lsa-da, bugungi kunning ko'pgina dolzarb savollari javobsiz qolmoqda" [2].

Jahonda vujudga kelgan bunday holatni ko‘pgina mutaxassis olimlar dunyoning siyosiy tartibotidagi keskin o‘zgarishlar bilan, to‘g‘rirog‘i, yangi dunyo tartibotining shakllanib ulgurmagan holati bilan izohlamoqdalar. Bu o‘rinda asosiy gap dunyo miqyosida insoniyat siyosiy hayotining tizimli ravishda tartibga solingan mustahkam aloqalarining mavjud bo‘lishi zarurligi ustida bormoqda. Bugungi xalqaro jarayonlardagi tendensiyalar jahon miqyosida barcha mamlakatlar, xalqlar manfaatlariga birdek javob bera oladigan tartibotning vujudga kelishi katta qiyinchiliklar bilan ro‘y berayotganligidan dalolat bermoqda.

Taniqli amerikalik olimlardan P. Kennedy ta’kidlaganidek, “Sovuq urush barham topganidan keyin yangi dunyoviy tartibotga emas, balki notinch, parchalangan jamiyatda yashayotgan sayyoraga duch keldik. Ushbu muammolar siyosatchilar va keng jamoatchilik tomonidan jiddiy e’tibor qaratishga loyiqdir” [3].

Ayrim mutaxassislar, masalan, rus olimi E. Batalov dunyodagi hozirgi vaziyatni “insoniyatni eski Yalta–Potsdam kelishuvlari asosida shakllangan tartibotdan yangi, lekin jahon hamjamiyati tomonidan qabul qilinmagan, belgilari shakllanib ulgurmagan tartibotga o‘tish davri” [4] ekanligi haqidagi fikrlarni ilgari surgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda yangi dunyoviy tartibotning shakllanishi jarayonida siyosiy taraqqiyot barqarorligi va xavfsizligini ta’minlash muammolarini o‘rganishda tizimli, qiyosiy-siyosiy va tahliliy yondashuvlardan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida siyosatshunoslikka oid ilmiy adabiyotlar, xalqaro tashkilotlar materiallari hamda mahalliy va xorijiy olimlarning ilmiy qarashlari qiyosiy tahlil qilindi. Olingan ma’lumotlar umumlashtirilib, zamonaviy globallashuv sharoitida siyosiy barqarorlik va xavfsizlikka ta’sir etuvchi asosiy omillar ilmiy jihatdan baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Globallashuv xalqaro munosabatlarga bir qancha yangi xususiyatlarni olib kirmoqda. Xususan, uning ro‘y berishi natijasida dunyoning yaxlitligi, umumiy muammolarga nisbatan samarali e’tibor qarata olish layoqati yanada oshdiki, bular XXI asrdagi xalqaro siyosiy taraqqiyot uchun tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Shu bilan birga, globallashuv bilan bog‘liq ba’zi hodisalar, masalan, o‘ziga xoslikning yemirilishi, milliy davlatlar imkoniyatlarining torayishiga sabab bo‘luvchi omillarning ko‘payishi [6] kabi holatlar dunyo tartibotiga va jahon siyosiy taraqqiyotiga nisbatan salbiy ta’sirlarni kuchaytirib yuborishi mumkin.

Ayniqsa, zamonaviy globallashuv jarayonlarining mafkuraviy jihatlarining ortib borishi xalqaro munosabatlardagi tengsizlik va beqarorlik vaziyatlarining yanada chuqurlashishiga sabab bo‘lmoqda. Xalqaro globallashuvning “yetakchi subyekti” rolini o‘ynashga intilayotgan ayrim kuchli davlatlarning “sa’y-harakatlari” natijasida bugungi kunda dunyo miqyosida ba’zi “intellektual strategik” markazlar tomonidan ilgari surilayotgan “neoliberal globallashuv”, “iqtisodiyotni tubdan tizimli qayta qurish”, “shok terapiyasi”, “erkin va global bozor” [7] kabi g‘oyalar afsuski, aslida iqtisodiy mohiyatdan ko‘ra ko‘proq mafkuraviy tazyiq o‘tkazish, boshqa mamlakatlarning ichki ishlariga qo‘pol ravishda aralashish vositasi sifatida namoyon bo‘lmoqda. Jumladan, mutaxassislar bugungi kunda dunyoning turli burchaklaridan turib zo‘r berib ilgari surishga harakat qilinayotgan “tizimli qayta qurish” g‘oyasini ustalik bilan niqoblangan mafkuraviy strategiya sifatida baholamoqdalar.

Tajribalar ko‘rsatib turganidek, ayrim strategik markazlar va kuchlar tomonidan targ‘ib qilinayotgan mazkur mafkuraviy “dastur” larning qo‘llanilayotganligi natijasida hozirgi vaqtda jahon mamlakatlari o‘rtasida global siyosiy va sotsial tengsizlik holati yanada kuchaymoqda.

Mana shunday vaziyatda dunyoda XX asrning oxiri va XXI asrning boshlarida xalqaro munosabatlar tizimida ro‘y berayotgan o‘zgarishlar, transformatsiya jarayonlari nihoyatda murakkab, ba’zan ko‘z ilg‘amas yashirin ziddiyatlar bilan qo‘shilgan holda ro‘y bermoqda. Buning ustiga, global liderlikka intilayotgan ayrim davlat va davlatlar guruhlarining faoliyati natijasida yangi dunyoviy tartibotning shakllanishida asosiy o‘zak vazifasini o‘tashi mumkin bo‘lgan ko‘p qutbli dunyoning shakllanishi ham nihoyatda qiyinlashmoqda.

Bugungi yangi dunyo siyosiy tartibotining shakllanish jarayonlari qaysi bosqichda bo‘lishidan qat’i nazar, undagi yetakchi xususiyatlar tobora yorqinroq namoyon bo‘lib bormoqda. Bu o‘rinda globallashuv jarayonlarining tez sur’atlarda avj olayotganligi holati dunyoning zamonaviy manzarasini namoyon qilib beruvchi asosiy omilga aylanganligini alohida ta’kidlash joizdir. Ayni paytda globallashuv o‘zining tub mohiyatiga ko‘ra dunyoni qayta qurishning qudratli dasturiga aylandi, desak mubolag‘a bo‘lmaydi.

Globallashuv to‘xtovsiz ravishda insoniyat hayotining turli jabhalarini egallab bormoqda. “Globallashuv natijasida jahonda milliy davlatlarning mavqei, yaqin vaqtlargacha mavjud bo‘lib turgan dunyo tartiboti o‘zgarmoqda. Bunday holatlar insoniyat tarixining postzamonaviy davri boshlanayotganidan darak bermoqda” [5].

Globallashuv jarayonlarining hozirgi davrdagi xususiyatlari hamda unda yetakchilik qilayotgan holatlar dunyoviy tartibotning shakllanishiga jiddiy ta’sir ko‘rsatuvchi omil sifatida o‘z ahamiyatini tobora oshirib bormoqda. Ayniqsa, XXI asr boshlariga kelib uning intensivligi yanada ortib ketdi. Bularning natijasida “bir

tomondan xalqaro tizim globallik sifatlarini o'ziga qamrab olayotgan bo'lsa, boshqa tomondan globallashuv xalqaro munosabatlar tizimiga ko'pgina muammoli jihatlarni ham olib kirmoqda. Jumladan, globallashuv avtoritar va iyerarxik shakllarda ham namoyon bo'lib, ko'proq kuchli rivojlangan mamlakatlarning manfaatlari va intilishlariga xizmat qilishi mumkinligini bugungi kunning ayrim tendensiyalari ko'rsatib turibdi."

XULOSA VA TAKLIFLAR

Bugungi postbipolyar davrning asosiy xususiyati va mazmunini tashkil qiluvchi yangi dunyoviy siyosiy tartibotlarning shakllanish jarayonlari tizimida mustaqil siyosiy taraqqiyot xavfsizligi va barqarorligini ta'minlash masalalari eng dolzarb va keng qamrovli muammolar sirasiga kiradi. Shundan kelib chiqib, ta'kidlash joizki, bugungi kunda jahonda ro'y berayotgan barcha asosiy tendensiyalar va murakkabliklar ta'siriga oqilona hamda samarali javob berib, izchillik bilan tanlab olingan suveren taraqqiyot yo'lidan bora olish layoqatiga erishish zamonaviy siyosiy taraqqiyotning yetakchi mohiyatini tashkil etmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Каримов И.А. Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг биринчи ташкилий йиғилишидаги нутқ // Халқ сўзи, 2015 йил 13 январь.
2. Джураев Т.А. Философия безопасности : пределы переосмысления. -Т.: Узбекистан, 2013. - С. 6.
3. Полис, №5, 2003. - С.32
4. Баталов Э.Я. Новый мировой порядок: к методологии анализа // Полис, №5, 2003. -С.33.
5. Делокаров К.Х. Глобализация как социокультурный феномен // Глобализация: сущность, проблемы, перспективы. -М., 2003 -С. 16.
6. Барановский В.Г. Основные параметры современной системы международных отношений. Част II. // Полис. -№-4, -2012. - С. 63-64.
7. Вестник Московского университета №2, 2014. -129-131

13.00.00	Pedagogika fanlari
13.00.01	Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
13.00.02	Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
13.00.03	Maxsus pedagogika
13.00.04	Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
13.00.05	Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
13.00.06	Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohalari va bosqichlari bo'yicha)
13.00.07	Ta'limda menejment
13.00.08	Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
13.00.09	Ijtimoiy pedagogika
07.00.00	Tarix fanlari
19.00.00	Psixologiya fanlari
01.00.00	Fizika-matematika fanlari
02.00.00	Kimyo fanlari
03.00.00	Biologiya fanlari
09.00.00	Falsafa fanlari
10.00.00	Filologiya fanlari
11.00.00	Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov
Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov
Musahhih: Alibek Zokirov
Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №7(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C–5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.